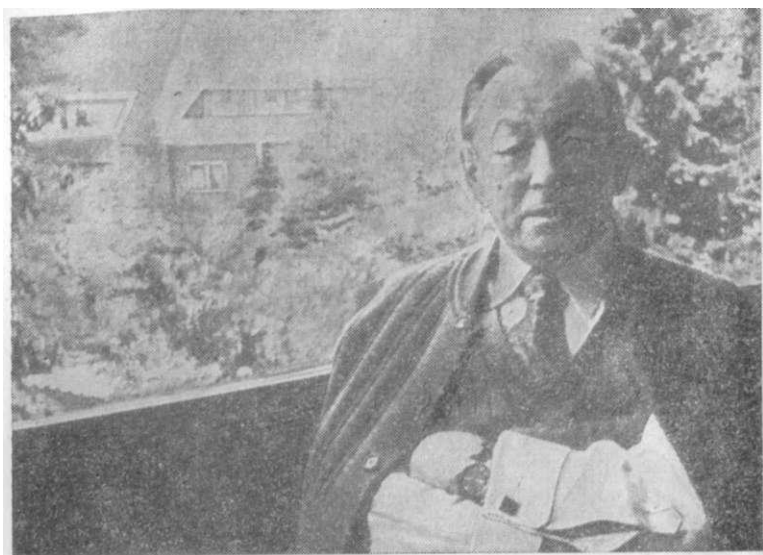

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

VII

ANTANAS.
MACEINA
RAŠTAI

VII

RELIGIJOS FILOSOFIJA

Vilnius
„Mintis“
1994

Serijs leidžiama nuo 1987 m.

S u d a r ė
ANTANAS RYBELIS

R e d a g a v o
RIMA DULKINIENĖ

S U D A R Y T O J O P A S T A B O S

Didžiausią A. Maceinos filosofinės kūrybos dalį sudaro darbai, kuriuose svarstomi religiniai būties klausimai. Jiems skirta net keletas stambių studijų ciklų, kurie paskelbti A. Maceinos „Raštų“ III–V tomuose. Tačiau tai buvo arba literatūros kūrinių religinės interpretacijos, arba religinio gyvenimo bei religinės praktikos aktualijų apmąstymai.

Šiame „Raštų“ tome spausdinami teoriniai religijos filosofijos darbai, kuriuos sudedami į vieną vietą siekėme išryškinti A. Maceinos religinės filosofijos sistemą ir jos specifiką, nusakytą veikalė „Religijos filosofija“. Ji konstruojama pagal „veiksmo ir atoveiksmio“ principą — *Dievo slinktis (veiksmas) žmogaus link ir žmogaus slinktis (atoveiksmis) Dievo link*. Religijos Dievo slinkčiai žmogaus link ir skirta „Religijos filosofijos“ I dalis (išleista 1976 m. Putname; antras fotografuotinis leidimas išleistas Vilniuje 1990 m.). Antroji jos dalis turėjo būti skirta žmogaus slinkčiai Dievop, tačiau A. Maceina neįgyvendino savo sumanymo. Iš dalies šios problemos analizę kompensuoja studija „Dievas ir laisvė“ (išleista 1985 m. Čikagoje). O trečiasis veikalas „Ora et labora“ (išleistas 1987 m. Perudžijoje) skirtas *kulto filosofijai*, kuri tarsi ir užbaigia A. Maceinos religijos filosofijos sistemą, parodydama žmogaus apsisprendimą religijos Dievo atžvilgiu. Tuo kaip tik realizuojama ir suaktualinama religija bei įprasminama žmogaus būtis.

Kaip ir kituose „Raštų“ tomuose, A. Maceinos darbų kalba neredaguota—tik ištaisytos korektūros klaidos, sudabartinta rašyba ir skyryba, suvienodinta tikrinių vardų rašyba bei įvairios nuorodos. Visų tome spausdinamų veikalų bibliografinės išnašos pateiktos tomo pabaigoje ir suredaguotos pagal dabar Lietuvoje vartojamą bibliografinių nuorodų standartą.

TURINYS

RELIGIJOS FILOSOFIJA

Pratartis	7
<i>Ivadas</i> . RELIGIJA IR JOS FILOSOFIJA	9
1. <i>Religija kaip atoveiksmis</i>	13
a. Religijos nuovoka	13
b. Religijos vardo reikšmė.....	15
2. <i>Religija kaip santykis</i>	21
a. Santykio dvipoliškumas	21
b. Ontologinė religijos pusė	23
c. Antropologinė religijos pusė	28
3. <i>Religijos filosofijos klystkeliai</i>	31
a. Dievo metafizika	32
b. Religijos fenomenologija	37
4. <i>Religijos filosofijos pobūdis</i>	44
a. Metafizika ir ontologija	44
b. Religijos filosofija kaip ontologija	47
c. Religijos filosofijos apimtis ir metodas	50
5. <i>Religijos filosofija ir apreiškimas</i>	52
a. Apreiškimas kaip filosofavimo akiratis	53
b. Apreiškimas kaip idėjinis turinys	56
<i>Pirmas skyrius</i> . RELIGIJOS DIEVO SAMPRATA	62
1. <i>Garbinimas kaip tikrojo dievo mastas</i>	63
a. Teocentrinis garbinimo pobūdis	64
b. Niekybės sąmonė garbinime	68
c. Žmogaus atsitiesimas garbinime	70
2. <i>Dievas kaip rūšies savimonė</i>	73
a. Dievo ir žmogaus tapatybė	74
b. Religija kaip žmogaus santykis su savimi pačiu	80
c. Religijos be Dievo negalimybė	83
3. <i>Dievas kaip vertybė ir prasmė</i>	87
a. Dievo idėja kaip vertė	88

b. Dievo mirtis vertiniame jo mąstyme	92
c. Dievo klausimas kaip prasmės klausimas	95
d. Dievo kaip prasmės kritika	97
4. <i>Dievas kaip neasmeninį tikrovė</i>	101
a. Dievo kaip tikrovės prasmė	101
b. Asmeninio ir neasmeninio pradų įtampa	103
c. Visata kaip Dievas	106
d. Paslaptis ir absoliutas kaip Dievas	111
e. Neasmeninio Dievo negalimybė	117
5. <i>Dievas kaip kitas Aš</i>	120
a. Dviejų Aš santykiausena	121
b. Dievo kaip kito Aš apraiškos	124
c. Žmogaus atoveika į Dievą kaip kitą Aš	127
d. Teigiamoji Dievo kaip kito Aš pergalė	132
6. <i>Dievas kaip manasis Tu</i>	136
a. Kito Aš virtimas Tu	137
b. Abipusis Dievo ir žmogaus atsidasavimas	140
c. Dievo atsidasavimas kaip manęs kūrimas	144
d. Dievas kaip meilė	148
e. Dievo apsiareiškimas žmogui	154
f. Meilės santykio virtimas bendruomene	158

Antras skyrius. RELIGIJOS DIEVAS KAIP KŪRĖJAS 163

1. <i>Kūrimo idėjos pobūdis</i>	164
a. Pasaulis kaip Dievo ištaka	165
b. Pasaulis kaip Dievo žiedinys	171
c. Priekaištai kūrimo idėjai	177
2. <i>Ontologinės kūrimo prielaidos</i>	186
a. Nebūtis kaip kūrimo erdvė	187
b. Nebūtis mąstymo sunkenybės	182
c. Nebūtis įgalinimas	200
3. <i>Kūrimas kaip buvimo veikimas</i>	206
a. Kūrimo apibrėžtis	207
b. Kuriamojo veiksmo savybės	210
c. Pirmavaizdžių teorija	216
d. Pirmavaizdžių teorijos vertė	222
4. <i>Kūrimas kaip Dievo kenozė</i>	227
a. Kenozės sąvoka	228
b. Kenozės pagrindas	233
c. Kenozės svarba Dievo pažinimui	239
<i>Užsklanda. PEREINANT Į ŽMOGAUS ATOVEIKSMĮ</i>	246

DIEVAS IR LAISVE

Pratarmė	251
I. LAISVĖS SAMPRATA	254
1. Laisvės esmė	256
2. Laisvės subjektas	262
3. Laisvės objektas	268
II. LAISVĖS VYKDYMAS	278
1. Laisvė ir būtinybė	279
2. Laisvė kaip žmogaus kenozė	288
3. Dievas ir laisvė	295
4. Laisvė ir ateizmas	303
5. Blogis ir laisvė	309
6. Kaltė ir laisvė	323
<i>Užsklanda.</i> KRISTUS IR LAISVĖ	338
RETESNIŲ LIETUVIŠKŲ ZODZIŲ PAAIŠKINIMAS	311

ORA ET LABORA

Įvado vietoje	349
<i>Pirmas skyrius.</i> KRIKŠČIONYBĖS KELIAS Į TAUTĄ	355
1. Neišspręstas klausimas	356
2. Krikščionybė kaip žmogaus ieškojimas	358
3. Krikščionybės istoriškumas	361
4. Visuotinio nesėkmės istorijoje	362
5. Aprėžtumo persvara istorijoje	366
6. Tautos krikšto problema	369
7. Religija kaip kultūros nešėja tautai	373
8. Tautybės virtimas mesianizmu	376
9. Religijos virtimas tautybe	381
<i>Antras skyrius.</i> EVANGELIJA IR KULTŪRA	385
1. Nelaiminga perskyra	385
2. Askezės traukimas nuo pasaulio	389
3. Kultūra kaip tarnaitė	394
4. Mortos ir Marijos prasmė	399
<i>Trečias skyrius.</i> KRIKŠČIONIŠKOJI MALDA	404
I. MALDOS PRASME	406
1. Prieiga prie maldos	406
2. Maldos pagrindai	409
3. Žodis maldoje	413
4. Maldos vyksmas	417
II. MALDOS FORMOS	422
1. Garbinamoji malda	422

2. Prašomoji malda	430
3. Dėkomoji malda	437
III. MALDOS NAMAI	443
1. Šventyklos kilmė.....	444
2. Šventyklos pobūdis.....	448
3. Šventykla kaip simbolis.....	450
<i>Ketvirtas skyrius. VIENUOLINIO GYVENIMO PRASME</i>	455
1. Vienuolynas kaip skirtina būseną	456
2. Evangelinių patarimų pobūdis	458
3. Neturto eschatologija	460
4. Skaistybės eschatologija	462
5. Klusnumo eschatologija	465
6. Vienuolio vaidmuo išganyto istorijoje.	468
7. Vienuolynų krizės priežastis	472
N U O R O D O S	472
Sudarytojo pastabos	496
<i>Lotyniškų posakių bei žodžių žodynėlis</i>	497
<i>Vardų rodyklė</i>	499

Serija „Iš Lietuvos filosofijos palikimo“

Antanas M a c e i n a

RAŠTAI, t. 7

Religijos filosofija

Sudarė *Antanas Rybelis*

Redaktorė *Rima Dulkiniė*

Dailininkas *Sigitas Šniras*

Meninis redaktorius *Romas Dubonis*

Techninė redaktorė *Danutė Navickienė*

Korektorės: *Marijona Rėzienė, Irena Čupalienė*

SL 255. 1994 10 03. 30,94 apsk. leidyb. 1. Tiražas 2000 egz. Užsakymas 1653.
„Minties“ Leidykla, Z. Sierakausko 15, 2500 Vilnius. Spaudė valstybinė „Aušros“
spaustuvė, Vytauto pr. 23, 3000 Kaunas. Kaina sutartinė

Maceina A.
Ma32 Raštai.—V.: Mintis, 1990.—512 p.—(Iš Lietuvos filosofijos palikimo: LFP).

T. 7: Religijos filosofija / Sudarė A. Rybelis.—1994.—510 p.: portr.— Bibliogr.: p. 474—495.—Vardų r-klė: p. 499—506.—ISBN 5-417-00672-6.

Septintajame „Raštų“ tome spausdinami teoriniai A. Maceinos religijos filosofijos veikalai: „Religijos filosofijos“ pirma dalis, studija „Dievas ir laisvė“ ir „Ora et labora“, skirtas kulto filosofijai. Šiais veikalais užbaigiama A. Maceinos religijos filosofijos sistema.